श्रीसोमनाथसंस्कृतयुनिवर्सिटी, वेरावलम्

सत्रान्तपरीक्षा, एप्रिल २०१६

कक्षा - आचार्यः - २ (Sem 4) | प्रश्नपत्रम् - ३ | गुणाः - ७०
विषयः - नव्यव्याकरणम् | कोड - CC 5.4.11 | समयः - ३:०० तः ६:००
दिनाङ्कः - १९.४.२०१६ | ग्रन्थः - वैयाकरणभूषणसारः

प्रथमान्वितिः (युनिट - १)

प्रश्नः १ धात्वर्थविषयकं नैयायिकमतखण्डनपूर्वकं वैयाकरणमतं समुपस्थापनीयम् **(४)**

अथवा

निर्वर्त्ये च विकार्ये च कर्मवद्भाव इष्यते। न तु प्राप्ये कर्मणीति सिद्धान्तो हि व्यवस्थितः॥

अस्याः कारिकायाः यथाग्रन्थं व्याख्या कार्या।

प्रश्नः २ धात्वर्थविषयकं मीमांसकमतखण्डनपूर्वकं वैयाकरणमतं समुपस्थापनीयम् **(१२)**

अथवा

फलव्यापारयोर्धातुराश्रये तु तिङः स्मृताः। फले प्रधानं व्यापारः तिङर्थस्तु विशेषणम्॥

अस्याः कारिकायाः यथाग्रन्थं विस्तृतं व्याख्यानं कार्यम्।

प्रश्नः ३ निम्नलिखितेषु प्रश्नेषु चतुर्णां प्रश्नानां लघूत्तरं देयम् **(४)**

क. 'पाकं करोति' कस्य विवरणम् अस्ति?

ख. नैयायिकानां मते कः आख्यातार्थो भवति?

ग. मीमांसकानां मते कः आख्यातार्थो भवति?

घ. मीमांसकानां मते कः धात्वर्थो भवति?

ङ. तङ्-प्रत्ययः कस्य द्योतको वर्तते?

च. भावना कस्य पर्यायवाची शब्दो वर्तते?

द्वितीयान्वितिः (युनिट - २)

प्रश्नः ४ निम्नलिखितयोः कारिकामेकामाश्रित्य व्याख्या कार्या **(४)**

क. अस्त्यादावपि धर्म्यंशे भाव्येऽस्त्येव हि भावना। अन्यत्राऽशेषभावात्तु सा तथा न प्रकाशते॥

ख. फलव्यापारयोरेकनिष्ठतायामकर्मकः। धातुस्तयोर्धर्मिभेदे सकर्मक उदाहृतः।

प्रश्नः ५ वैयाकरणभूषणसारानुसारम् अष्टके के के सन्ति, तेषां क्रियया सह कथम् अन्वयो भवति इति सर्वं सोदाहरणं प्रतिपादनीयम्। **(१२)**

अथवा

आख्यातशब्दे भागाभ्यां साध्यसाधनरूपता। प्रकल्पिता यथा शास्त्रे स घञादिष्वपि क्रमः॥

साध्यत्वेन क्रिया तत्र धातुरूपनिबन्धना। सिद्धभावस्तु यस्तस्याः स घञादिनिबन्धनः॥

अनयोः कारिकयोः स्वाधीतग्रन्थदिशा व्याख्या विधेया।

प्रश्नः ६ निम्नलिखितेषु प्रश्नेषु चतुर्णां प्रश्नानां लघूत्तरं देयम् **(४)**

क. नञः कति अर्थाः सन्ति?

ख. कारकस्य अन्वयः कुत्र भवति?

ग. 'धातुः' संज्ञा केन सूत्रेण भवति?

घ. “कारके” सूत्रे कारक-शब्दस्य भूषणकारानुसारंकोऽर्थः?

ङ. धातुरूपनिबन्धना का क्रिया भवति?

च घञादिनिबन्धनः को भवति?

तृतीयान्वितिः (युनिट- ३)

प्रश्नः ७ निम्नलिखितयोरेकस्य प्रश्नस्य उत्तरं लेख्यम् (४)

क. लिट्-लकारस्य अर्थः ग्रन्थदिशा प्रतिपादनीयः।

ख. दशसु लकारेषु कस्य लकारस्य कोऽर्थः इति सविस्तरं प्रतिपाद्यताम्

प्रश्नः ८ तिङः के के अर्थाः सन्ति? तेषाम् अर्थानां कदा कुत्र अन्वयो भवति? इति सर्वं लेखनीयम्। (८)

अथवा

मीमांसकमतेन लकारार्थः प्रतिपादनीयः।

प्रश्नः ९ निम्नलिखितेषु त्रयाणां प्रश्नानां लघूत्तरं देयम् (३)

क. लकारस्य कति अर्थाः सन्ति? के च ते?

ख. शबादिसमभिहारे लकारस्य कः अर्थः भवति?

ग. नैयायिकानां मते लकाराणाम् अर्थः अस्ति अथवा तिङाम्?

घ. वैयाकरणानां मते लकाराणाम् अर्थः अस्ति अथवा तिङाम्?

ङ. उभयसमभिहारे लकारस्य कः अर्थः भवति?

चतुर्थी अन्वितिः (युनिट– ४)

प्रश्नः १० निम्नलिखियोरेकस्य प्रश्नस्य उत्तरं लेख्यम् (४)

क. समासादि-पञ्चवृत्तीनां नामोल्लेखं कुर्वन् वृतिं विवेचयतु।

ख. वृत्तेर्द्वैविध्यं प्रतिपादनीयम्।

प्रश्नः ११ सामर्थ्यविषयकं नैयायिकमतं मीमांसकमतञ्च प्रतिपाद्य तयोः खण्डनं वैयकरणमतानुसारंविधातव्यम्। (८)

अथवा

व्यपेक्षावादिनां नैयायिकमीमांसकादीनां मतं समुपस्थापनीयम्।

प्रश्नः १२ निम्नलिखितेषु त्रयाणां प्रश्नानां लघूत्तरं देयम् (३)

क. जहत्स्वार्थायाः किम् उदाहरणम्?

ख. अजहत्स्वार्थायाः किम् उदाहरणम्?

ग. अवयवार्थस्य ग्रहणं कस्यां वृत्तौ भवति?

घ. कस्यां वृत्तौ अवयवार्थस्य ग्रहणं न भवति?

ङ. सामर्थ्य-शब्दे कः प्रत्ययो विद्यते?

***